

DREPTUL DE AUTOR (în general și în domeniul arhitecturii)

OAR București, 25 martie 2025

Obiectul protecției prin dreptul de autor

- ▶ Drepturile de autor protejează „*operele originale de creație intelectuală*”, care sunt fixate într-o formă tangibilă de exprimare
- ▶ Opera este recunoscută și protejată prin simplul fapt al realizării ei, chiar în formă nefinalizată (spre exemplu, schițe)
- ▶ Nu este necesară înregistrarea la un Oficiu pentru proprietate intelectuală

Sunt importante
așadar
mijloacele
probatorii în
cazul în care
trebuie să dovedești
vreodată că dvs.
ați creat opera la o
anumită dată

- ▶ Înregistrări digitale/electronice (de exemplu, e-mailuri, desene CAD, fotografiile etc.), cu referiri la numele/semnătura arhitectului, data și o mențiune privind drepturile de autor, trimise prin e-mail și/sau salvate în cloud (de exemplu, contul Gmail, Google Drive sau Dropbox)
- ▶ Depunerea operei la Oficiul Român pentru Drepturile de Autor (ORDA)
- ▶ Înregistrarea studiilor, planurilor și proiectelor elaborate de membrii OAR într-o evidență specială la Ordin, primind astfel dată certă (art. 45 Legea nr. 184/2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect)

Autor versus Titular

- ▶ Autorul este persoana fizică sau persoanele fizice care investește efortul creativ în realizarea operei
- ▶ Coautorii unei opere trebuie de obicei să își exercite drepturile de comun acord, în special în cazul în care contribuțiile lor respective nu mai pot fi separate
- ▶ Distincție între calitatea de autor și cea de titular al drepturilor patrimoniale de autor, care pot fi transferate către alte persoane (fizice sau juridice)
- ▶ Contractele de muncă ale birourilor de arhitectură prevăd de regulă transferul drepturilor patrimoniale de autor de la arhitect către birou
- ▶ Biroul ar trebui să se asigure că au dobândit drepturile patrimoniale de autor pentru ca ulterior să le poată transmite valabil către beneficiar

Dreptul de autor este un drept larg și flexibil

Sunt protejate:

- ▶ planșele, planurile, schițe, machetele și lucrările grafice care formează proiectele de arhitectură
- ▶ clădirile și alte structuri fixe, părți de clădiri, sau combinația de clădiri, precum și combinația nou creată de elemente deja cunoscute ca un ansamblu
- ▶ lucrări de urbanism și amenajare urbană
- ▶ lucrări literare (cum ar fi notele și descrieri arhitecturale)
- ▶ tabele, compilații și baze de date (cum ar fi o bază de date care prezintă etapele, stadiile, materialele și resursele necesare pentru un proiect arhitectural)

Toate acestea sunt protejate *dacă* este îndeplinit

criteriul originalității

Caracterul original al unei opere este analizat de către instanța de judecată în ipoteza unui litigiu

Standardul UE

- ▶ standard UE armonizat al originalității aplicabil în general, cel al „**creației intelectuale proprii a autorului**” (CJUE, *cauza Infopaq, Painer și decizii subsecvente*)
- ▶ în alte cuvinte, **reflectă personalitatea autorului** său (CJUE, *cauza Cofemel*)
- ▶ standardul UE necesită un „**aspect creativ**” și nu este suficient ca o operă să fi necesitat (doar) muncă și pricepere
- ▶ atunci când realizarea unei opere, „*a fost dictată de considerente tehnice, reguli sau alte constrângeri (...) care nu au lăsat loc libertății creatoare*”, aceasta nu poate fi considerată o operă originală (CJUE, *cauza Cofemel*)
- ▶ factorul estetic nu are (sau nu ar trebui să aibă) importanță în aprecierea originalității, dacă opera are caracterul creativ necesar

Standardul UE

► Cauza C-145/10, Eva-Maria Painer împotriva Standard VerlagsGmbH și alții

fotografie portret poate fi protejată de dreptul de autor cu condiția ca o astfel de fotografie să fie o creație intelectuală a autorului, care reflectă personalitatea acestuia și care se manifestă prin alegerile libere și creative ale autorului făcute cu ocazia realizării fotografiei respective, aspect care trebuie verificat de instanța națională în fiecare cauză.

► Cauza C-683/17, Cofemel împotriva G-Star, din 12.09.2019

*30. [...] rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții că, **pentru ca un obiect să poată fi considerat drept original, este necesar și în același timp suficient ca el să reflecte personalitatea autorului său, manifestând alegerile libere și creative ale acestuia din urmă** (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 decembrie 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctele 88, 89 și 94, precum și Hotărârea din 7 august 2018, Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, punctul 14).*

32. [...] Curtea a precizat că noțiunea de „operă” avută în vedere de Directiva 2001/29 presupune în mod necesar existența unui obiect identificabil în mod suficient de precis și de obiectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 noiembrie 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, punctul 40).

Criteriul originalității în cazul operelor arhitecturale. Limitări asupra gradului de libertate de creație impuse de natura operei arhitecturale (Decizia nr. 1247/2023, ICCJ)

- ▶ *instanța de apel a apreciat măsura în care se poate reține că opera în discuție reflectă personalitatea autorului său, manifestând alegerile libere ale acestuia din urmă, raportându-se la împrejurarea că realizarea clădirii era condiționată de aspecte tehnice, de reguli sau de alte limitări, și a stabilit că acestea au lăsat loc exercitării unei libertăți de creație, la un nivel redus*
- ▶ ***în ciuda caracterul utilitar, funcțional și economic al clădirii, opera în discuție intră în sfera de protecție legală chiar dacă spațiul personal de creație a fost minimal***
- ▶ *instanța de apel a respectat reperele de ordin jurisprudențial indicate și de recurenții reclamanți, în sensul că originalitatea trebuie deosebită de o judecată de valoare cu caracter estetic, chiar dacă ea nu este străină de estetic în sine și în sensul că nu instanțele sunt chemate să judece dacă o operă este frumoasă sau urâtă, dacă este banală sau inedită, dacă este utilă sau inutilă, sau dacă alegerile cu caracter estetic sunt inspirate sau nu*

Ce **nu** este protejat prin dreptul de autor

- ▶ **Idei**, concepte, procedee, metode de operare sau formule matematice ca atare (*forma de exprimare a acestora poate fi protejată prin drept de autor*)
- ▶ Dacă dezvăluiți ideea care stă la baza unui proiect unei terțe părți, dar nu transpuneți niciodată ideea într-o formă tangibilă, drepturile de autor nu vă vor ajuta dacă acea terță parte preia și utilizează ideea
- ▶ **Remediu** → semnarea unui acord de confidențialitate (NDA)

Prerogativele dreptului de autor

Drepturile morale

- ▶ Asigură recunoașterea paternității și protecția operelor împotriva oricăror atingeri aduse operei, dacă prejudiciază reputația sa
- ▶ Includ dreptul de atribuire, dreptul la integritatea operei protejate și de a se opune oricărei modificări de natura să afecteze reputația autorului
- ▶ Sunt personale, inalienabile și netransferabile
- ▶ Dreptul la recunoașterea calității de autor și respectarea integrității operei se transmit prin moștenire pe durată nelimitată

Drepturile patrimoniale

- ▶ Asigură exploatarea operei din punct de vedere economic prin utilizarea operei
- ▶ Includ reproducerea, distribuirea, închirierea sau comunicarea publică a operei
- ▶ Pot face obiectul unei cesiuni sau unei licențe către alte persoane
- ▶ Drepturile patrimoniale se transmit prin moștenire pentru o perioadă de 70 de ani după moartea autorului

Drepturile patrimoniale de autor sunt valorificate de regulă
prin intermediul

contractelor în raport cu beneficiarii

- ✓ Contractul este valabil încheiat atunci când în urma unor oferte și contraoferte succesive, părțile ajung la un **acord de voințe**, deși în practică semnarea efectivă are loc la un moment ulterior
- ✓ Este suficient ca părțile să se pună de acord asupra elementelor esențiale ale contractului, chiar dacă lasă unele elemente secundare spre a fi convenite ulterior.
(art. 1182 Cod Civil)

“Este neîntemeiată susținerea pârâtei (investitorul) conform căreia plata contravalorii primelor trei etape ale contractului ar fi fost datorată numai atunci când contractul ar fi fost semnat, întrucât **nesemnarea contractului este irelevantă câtă vreme părțile au convenit asupra serviciilor ce vor fi prestate de către reclamantă (arhitecții) și asupra prețului**, iar reclamanta a realizat primele trei etape (asimilate anteproiect) din oferta comercială acceptată de către pârâtă, alocând timp, resurse umane și financiare pentru dezvoltarea proiectului agreat de către pârâtă. (...) Întrucât între apelanta-pârâtă și intimata-reclamantă s-a încheiat un contract valabil în sensul de negotium, prin acceptarea de către apelantă a ofertei intimitei, urmată de executarea primelor trei etape ale ofertei (asimilate Anteproiect 1.1, 1.2 și 1.3) în mod corect a reținut prima instanță că există un contract valabil încheiat între părți, astfel că în temeiul art. 1270 alin. 1 Cod Civil, apelanta-pârâtă are obligația să plătească intimitei-pârâte contravaloarea serviciilor de care a beneficiat.

Tribunalul București, Hotărârea Civilă 59/2021,
Dosar nr. 28669/301/2018

Conținutul contractului cu beneficiarul

- ▶ Determinat fie prin autorizarea, fie prin interzicerea anumitor acțiuni de utilizare (drepturi patrimoniale)
- ▶ Autorul (arhitectul) dorește să păstreze dreptul de proprietate asupra operelor protejate prin drepturi de autor, însă clientul și alte persoane interesate de proiect vor dori să se asigure că au suficiente drepturi asupra acestor materiale protejate prin drepturi de autor pentru a asigura realizarea cu succes a proiectului și gestionarea, exploatarea și întreținerea ulterioară a acestuia

Echilibru contractual

- ▶ Arhitectul acordă clientului un drept (exclusiv/ neexclusiv) de a utiliza materialele care fac obiectul drepturilor de autor (astfel cum sunt definite în contract) în orice scop legat de *acel proiect*, atât timp cât nu este afectată reputația autorului
- ▶ Nu presupune transmiterea unui drept de reproducere a proiectului (copierea sau aplicarea la o altă construcție)
- ▶ Ipoteza particulară prevăzută de Legea nr. 8/1996: ***Construirea unei opere de arhitectură, realizată total sau parțial după un alt proiect, nu poate fi făcută decât cu acordul titularului dreptului de autor asupra aceluși proiect*** (art. 85 alin. 2)

Relația dintre dreptul de autor și dreptul de proprietate asupra clădirii (Decizia nr. 1247/2023, ICCJ)

- ▶ *Din examinarea dispozițiilor relevante ale Legii nr. 8/1996, nu poate fi identificată o normă legală care să acorde titularului dreptului de autor asupra operei de arhitectură prerogativa de a limita exercitarea atributului proprietarului de dispoziție materială asupra construcției finalizate, prin condiționarea acesteia de un acord cu privire la utilizarea proiectului de arhitectură inițial în procesul de exploatare normală a clădirii, cu privire la modificarea operei arhitecturale sau prin obligarea proprietarului să contracteze serviciile arhitecturale pentru modificarea construcției cu arhitecții inițiali.*
- ▶ *Singura prerogativă rezervată autorului operei arhitecturale este de a se opune folosirii proiectului său de arhitectură pentru o altă construcție decât cea care a făcut obiectul contractului, în acest sens fiind prevederile art. 84 alin. (2) din Legea nr. 8/1996, conform cărora construirea unei opere de arhitectură, realizată total sau parțial după un alt proiect, nu poate fi făcută decât cu acordul titularului dreptului de autor asupra aceluși proiect. Astfel, legea reglementează expres cazul în care este cerut acordul titularului dreptului de autor, acest acord nefiind însă impus de lege pentru transformările operei arhitecturale edificate conform contractului dintre arhitect și beneficiar, situație în care autorul nu poate pretinde o despăgubire pentru o astfel de transformare*

Dreptul de autor vs. Dreptul de proprietate

Modificarea proiectului

- ▶ *Construcție finalizată; recepția lucrării – **NU este necesar acordul** dacă modificarea clădirii este substanțială – o nouă viziune arhitecturală*
- ▶ Proiect în curs – NU s-au transmis drepturile de reproducere și modificare și există clauză expresă - **DA, este necesar acordul proiectantului inițial**
- ▶ Proiect în curs – când clauzele sunt ambigue și se prevede transmiterea unui drept de utilizare asupra proiectului, generic sau nu există clauze privind dreptul de autor - **DA, este necesar acordul proiectantului inițial însă este o chestiune de interpretare a contractului**

“**Încălcarea dreptului de proprietate intelectuală a apelantului - reclamant în legătură cu lucrarea de arhitectură din cadrul S.F. al proiectului ”AMENAJARE TABERE ȘCOLARE (...)”, este reală și s-a produs prin:**

- **reeditarea planșelor** care fac parte din S.F. al lucrării de arhitectură întocmit de apelantul - reclamant, sub semnătura intimatului.

- **utilizarea acelorași planșe, reeditate, în alte etape ale proiectului lucrării mai sus amintite, fără acordul apelantului - reclamant, spre exemplu în fazele P.T. și D.E.** ”

- **expunerea publică a planșelor** care fac parte din S.F. al lucrării de arhitectură întocmită de apelantul - reclamant, sub semnătura intimatului în cadrul ediției a VII a târgului imobiliar Târgului Imobiliar (TIB).

Curtea de Apel Brașov, Hotărârea nr. 682/2020

“De asemenea, nici împrejurarea că apelantul - reclamant nu și-a rezervat în mod expres dreptul de autor asupra părții de arhitectură realizate în cadrul S.F. al lucrării anterior amintite, și nici nu a interzis utilizarea planșelor aferente lucrării în fazele ulterioare ale proiectului, prin inserarea în contract a unor clauze privind protecția dreptului de autor asupra amintitei lucrări, astfel după cum prevăd dispozițiile art. 19 lit. d din Legea 184/2001, nu înseamnă că apelanții - pârâți și intimatul puteau să nesocotească dreptul de autor al apelantului - reclamant, deoarece pe de o parte, clauzele de protecție a dreptului de autor în domeniul arhitecturii reprezintă o facultate, iar nu o obligație, iar pe de altă parte, **Legea nr. 8/1996, Legea nr. 184/2001, reglementările normative și cele interne ale profesiei de arhitect, conțin suficiente dispoziții referitoare la protecția drepturilor de autor în acest domeniu, care îi ținneau pe respectivii să respecte amintitul drept de autor al apelantului - reclamant.**”

În condițiile în care lucrarea de arhitectură realizată de către apelant în cadrul S.F. a fost utilizată total sau parțial în fazele ulterioare, respectiv P.T. și D.E., fără acordul acestuia, acesta devine, în mod implicit autor sau coautor, după caz, și al părților de arhitectură din cadrul P.T. și D.E., susținerile apelanților - pârâți în acest sens fiind pertinente - însă această situație este urmarea conduitei culpabile a acestora și a intimatului – pârât.

Mecanisme contractuale de protecție a arhitectului

- ▶ Definirea clara a drepturilor transmise cu stabilirea limitelor acestora
- ▶ Transmiterea dreptului de utilizare a proiectului doar după plata fazelor de proiectare – DALI/DATC/PTDE
- ▶ Până la o anumită etapă, nu se transmite niciun drept de utilizare a proiectului
- ▶ Existența unei clauze care stipulează necesitatea acordului expres / remunerație suplimentară pentru modificarea operei dacă proiectul continuă cu o altă echipă

Încălcarea drepturilor recunoscute și protejate prin Legea nr. 81996 atrage răspunderea civilă, contravențională sau penală, după caz, potrivit legii (art. 187 Legea nr. 8/1996)

Pot constitui utilizări **neautorizate:**

- X Utilizarea materialelor în scop de marketing de către constructor
- X Utilizarea sau reproducerea (copierea) materialelor în legătură cu un alt proiect decât cel care a făcut obiectul contractului
- X Construirea unei opere de arhitectură, realizată total sau parțial după un alt proiect
- X Utilizarea proiectului fără plata remunerației, chiar în lipsa semnării contractului

Utilizările neautorizate dau dreptul la repararea prejudiciilor

criterii pentru stabilirea cuantumului despăgubirilor (art. 188. alin (2) Legea nr. 8/1996)

- ▶ La stabilirea despăgubirilor instanța de judecată ia în considerare:
  - a) fie criterii, cum ar fi consecințele economice negative, în special câștigul nerealizat, beneficiile realizate pe nedrept de făptuitor și, atunci când este cazul, alte elemente în afara factorilor economici, cum ar fi daunele morale cauzate titularului dreptului
  - b) fie acordarea de despăgubiri reprezentând triplul sumelor care ar fi fost legal datorate pentru tipul de utilizare ce a făcut obiectul faptei ilicite, în cazul în care nu se pot aplica criteriile prevăzute la lit. a)
- ▶ Apreciem că daunele morale pot fi evaluate în raport de dimensiunea rezultatelor negative în cuantum de dublul valorii daunelor materiale solicitate, care se încadrează în limitele permise de legiuitor, raportat la dispozițiile art. 188 din Legea nr. 8/1996

“**Constituie utilizări neautorizate ale drepturilor de autor asupra proiectelor arhitecturale:**

utilizarea de către Pârâtă în cadrul unui Studiu de fezabilitate (având ca beneficiar o unitate administrativ teritoriala) a planșelor 3D – parte dintr-un Proiect de arhitectură al Reclamantei, fără acord;

publicarea de către Pârâtă pe pagina sa de Facebook si pe propriul website a planșelor 3D (începând cu anul 2018, până în prezent) realizate de Reclamantă pentru 6 proiecte arhitecturale, fără menționarea Reclamantei ca autor.”

Tribunalul București, Hotărârea 344/2025 (apelabilă)

Instanța de judecată a dispus:

“*Interzicerea Pârâtei de a utiliza și exploata în orice mod și sub orice formă, inclusiv pe o platformă media, și în cadrul activităților economice, a celor 6 proiecte arhitecturale;*

Obligarea Pârâtei să retragă de pe orice platformă media cele 6 proiecte arhitecturale;

*Obligarea Pârâtei la plata sumei de **157.620 de lei despăgubiri pentru prejudiciul material** (n.n. această sumă reprezintă beneficiul realizat pe nedrept de Pârâtă și obținut de la unitate administrativ teritoriala) și la plata sumei de **157.620 de lei despăgubiri pentru prejudiciul moral**, urmare a folosirii operei în cadrul studiului de fezabilitate;*

*Obligarea Pârâtei la plata sumei de **50.000 de lei despăgubiri pentru prejudiciu material plus 50.000 de lei despăgubiri pentru prejudiciul moral**, ca urmare a afișării online a celor 6 proiecte arhitecturale;*

Obligarea Pârâtei la plata cheltuielilor de judecată ocazionate de acest litigiu.

Tribunalul București, Hotărârea 344/2025 (apelabilă)

„ În privința **cuantumului despăgubirilor materiale**, probele administrate în cauză nu au evidențiat consecințele economice negative ale faptelor reclamate sau beneficiile realizate pe nedrept de către autorii acestor fapte, astfel încât sub acest aspect, la stabilirea despăgubirilor, în mod greșit prima instanța a avut în vedere criteriile prevăzute de art. 139 alin. 2 lit. a) din Legea nr. 8/1996, criticile apelantului - reclamant fiind întemeiate.

Cum apelantul - reclamant a apreciat valoarea lucrării sale de arhitectură în faza S.F. a proiectului mai sus identificat, văzând și **împrejurarea că această lucrare a fost utilizată și în fazele ulterioare ale aceluiași proiect, sub o altă semnătură, instanța de apel constată că valoarea despăgubirilor materiale se impune a fi determinată prin raportare la criteriul prevăzut de art. 139 alin. 2 lit. b) din Legea nr. 8/1996 - triplul sumelor care ar fi fost legal datorate pentru tipul de utilizare ce a făcut obiectul faptei ilicite**, respectiv triplul sumei de 1000 euro, prevăzută în contractul încheiat cu intimatul - chemat în garanție, ca preț al lucrării pentru tipul de utilizare al acesteia, însă, limitate la echivalentul sumei de 12.000 lei, având în vedere că prin cererea de chemare în judecată astfel după cum a fost precizată, apelantul - reclamant a pretins cu titlu de despăgubiri materiale suma de 12.000 lei.

Referitor la **prejudiciul moral**, instanța de apel constată că prin faptele ilicite și prejudiciabile comise de apelanții - pârâții, împreună cu intimatul - pârât, cei trei au desconsiderat activitatea prestată de către apelantul - reclamant, lezându-i acestuia condiția profesională, reputația de autor al unor lucrări de arhitectură, ceea ce îl îndreptățește la o reparație corespunzătoare. Cu privire la cuantumul reparației morale, în raport cu circumstanțele speței, instanța de apel constată că **suma de 5.000 lei** este îndestulătoare pentru a asigura o reparație corespunzătoare încălcării dreptului de autor al apelantului - reclamant asupra lucrării de arhitectură din cadrul S.F. al proiectului mai sus identificat.

Alte forme de protecție

- ▶ Înregistrarea ca **design industrial** (desen sau model industrial)
- ▶ Protejează aspectul exterior al unui produs
- ▶ Pentru înregistrarea ca design nu are relevanță criteriul originalității în sensul dreptului de autor, însă trebuie îndeplinită **condiția noutății**
- ▶ Relevant în special în domeniul operelor de artă aplicată, în legătură cu care există o tendință a instanțelor de a aplica un standard mai înalt al criteriului originalității în analiza existenței dreptului de autor
- ▶ **Sandalele Birkenstock** nu sunt suficient de „artistice” pentru a beneficia de protecția drepturilor de autor (decizia Curtii Supreme din Germania)
- ▶ **Fotoliul Vitra** este un model original și beneficiază de protecția prin drept de autor, Curtea de Apel din Barcelona afirmând că acesta reflectă creația intelectuală și opțiunile creative ale autorilor Eames, Nelson, Panton și Noguchi, în acord cu criteriile CJUE în cauzele Cofemel și Brompton

Desene și
modele
înregistrate

Mulțumim!

Iulia Burbea, Florina Enache

MILCEV BURBEA INTELLECTUAL
PROPERTY & LAW OFFICE

iulia.burbea@milcevburbea.ro

florina.enache@milcevburbea.ro

office@milcevburbea.ro

*NOTĂ: Această prezentare nu reprezintă o consultanță juridică.
Fiecare caz trebuie analizat în raport cu toate particularitățile sale.*